DIALEKT-, ORTNAMNS- OCH FOLKMINNESARKIVET I GÖTEBORG

Vardagsliv under andra världskriget

Vi söker Din berättelse!

Vardagsliv under andra världskriget

Dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivet i Göteborg (DAG) söker *Din berättelse* om det dagliga livet under beredskaps-åren 1939-1945!

Sverige förskonades från andra världskriget men berördes ändå. Hur påverkades det dagliga livet för barn, ungdomar och vuxna? Vad innebar beredskapstiden praktiskt, känslomässigt och för tron på framtiden?

Med denna frågelista vill vi samla in berättelser om hur andra världskriget kom att påverka människors vardag. Vi tänker då på saker som ändrad mathållning på grund av ransoneringen, förändringar av arbetsfördelningen i hemmet till följd av inkallelser till beredskapstjänst, inverkan på umgänget med familj och vänner o.s.v. Vi är också intresserade av att få veta i vilken utsträckning de nya levnadsformerna kom att behållas efter krigets slut.

Låt din berättelse bli en värdefull del av våra samlingar!

Du kan antingen skriva själv eller låta någon annan skriva ner det du berättar. Om du känner någon som du vet har mycket att berätta, men som inte vill skriva själv – be att få göra en intervju!

Berätta fritt! Frågelistans rubriker och delfrågor är tänkta att användas som ett hjälpmedel, en inspirationskälla till berättandet. Du behöver inte svara på allt. **Välj de ämnen *Du* vill berätta om!**

I ditt svar vill vi att du anger ditt namn, födelseår, födelse- och bostadsort samt nuvarande eller tidigare yrke/sysselsättning. Då vi gärna ser att du svarar personligt har du givetvis möjlighet att vara anonym. Uteslut i så fall ditt namn men uppge om du är kvinna eller man. Om du skriver någon annans berättelse är det bra om uppgifter på både berättare och uppteckna re finns med.

Har du fotografier eller annat som illustrerar din berättelse får du gärna skicka med dessa. Helst vill vi ha sådant som vi får behålla. Ange om arkivet och dess besökare får använda dem som illustrationer i böcker, artiklar eller på Internet. Uppge också om möjligt fotografens namn.

Skicka ditt svar till: Dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivet
Folkminnesavdelningen
Vallgatan 22
411 16 GÖTEBORG

e-post: dag@sofi.se

Foto: Anders Karlsson, Götlunda 1940 / Västergötlands museum

Vardagsliv under andra världskriget (DAGF 2007/13)

Välj de ämnen *Du* vill berätta om!

HEMMA

Vilket är ditt första minne av krigsutbrottet? Bodde du på landsbygden eller i staden? Beskriv din familj och ditt hem vid den här tiden. Hur såg arbetsförhållandena ut?

Blev du eller någon närstående inkallad till beredskapstjänst och i så fall när? Hur kändes det? På vilket sätt påverkade detta det dagliga livet hemma vad gäller arbetsfördelning?

Vad innebar beredskapsåren för småbarnsföräldrar? Hur ordnades omsorgen om barnen?

Hur påverkades din/din familjs ekonomi av kriget? Vilken ersättning betalades ut för beredskapstjänst? Fanns det något socialt skyddsnät för exempelvis barnfamiljer? Tog du eller någon i din närhet extra arbete för att klara ekonomin? Kunde ni skaffa extrainkomster på annat sätt? Tvingades du eller din familj att flytta?

TANKAR OCH KÄNSLOR

Kände du oro och rädsla under krigsåren? Vad handlade denna oro och rädsla om? Beskriv stämningen. Har du minnen av mörkläggning, flyglarm, övningar, skyddsrum? Hade du och din familj några ”om kriget kommer”-förberedelser?

Vad längtade du efter? Vad drömde du om? Hur såg du på framtiden? Innebar kriget att du fick ändra dina framtidsplaner?

NYHETSFÖRMEDLING

På vilket sätt tog du del av nyheter – genom radio, tidningar och löpsedlar, telefon, bio eller på annat sätt? Minns du några särskilda händelser som rapporterades? Hur upplevde du det? Betvivlade du någon gång nyhetsrapporteringen och i så fall varför? Talades det om kriget och beredskapen på arbetsplatser/i skolundervisningen/mellan kamrater?

MAT OCH DRYCK

Vad tänker du på när du hör ordet ransonering?

Hade ni någon egen produktion av livsmedel (odling av grödor eller någon form av djurhållning)? Hade den funnits sedan tidigare eller tillkom den under beredskapstiden? Fanns det restriktioner kring försäljning eller eget bruk?

Hur fick ni maten att räcka till? Hur gjordes inköpen? Vad var svårast att få tag på? Om du var stadsbo – fanns det möjlighet att köpa matvaror från landet? Om du bodde på landsbygden – fanns det möjlighet att sälja egna produkter till stadsbor? Förekom byteshandel? Svart marknad?

Blev måltidernas sammansättning annorlunda på grund av ransoneringen? Tillkom nya inslag i matordningen? Togs råvaror tillvara på ett annorlunda sätt i sparsamhetens tecken? Hur förvarades maten? Gav uppfinnings-rikedomen upphov till nya maträtter? Nya tillagningsmetoder? Nya förvaringsmetoder? Återupptogs gamla rätter och metoder? Vad konserverades? Syltning och saftning? Bröd – köpt eller hembakat? Vilka surrogat minns du? Hamstrade ni något? Vad saknade du mest?

Vad åt och drack man till vardags? Kan du minnas maträtter som serverades? Berätta!

KLÄDER

Berätta om dina kläder! Hemsydda eller köpta kläder? Vilka material fanns att tillgå? Vilka material använde du? Var det dyrt att köpa kläder? Var det svårt att få tag på vissa klädesplagg och i så fall vilka? Hur tvättade man kläder? Fick rutiner för tvätt ändras p.g.a. rådande omständigheter?

ANDRA FÖRNÖDENHETER

Hur fick ni tag på bränsle? Vad för slags bränsle användes till upp-värmning av bostaden? Till spisen? Hur ordnades disk, tvätt och personlig hygien? Minns du några andra varor som var svåra att få tag på? Hur löstes detta? Upplevde du konfiskering av traktorer eller andra fordon? Berätta!

INKALLAD

(Dessa frågor vänder sig till dig som var beredskapssoldat eller till dig som hört närstående berätta.)
Hur gammal var du när du blev inkallad? Hur kändes det? Fick du lämna någon sysselsättning, såsom yrkesarbete eller utbildning? Kunde du återgå efter kriget? Hur länge var du inkallad? Berätta om livet som beredskaps-soldat! Tänkte du på krigshotet eller kändes kriget mera avlägset? Berätta om gemenskap eller ensamhet! Hur var din kontakt med familj och vänner under beredskapstiden? På vilket sätt höll ni kontakt? Hur tillbringade du din lediga tid? Vad upplevde du som svårast under beredskapstiden? Glädjeämnen?

FESTER OCH HÖGTIDER

Medförde kriget några förändringar av det traditionella firandet vid helger som påsk, valborgsmässoafton, midsommar m.fl.? Vilka helger? Varför? Berätta! Kom dessa förändringar att kvarstå efter kriget?

Vad åt och drack man till fest? Berätta exempelvis om julfirande, bröllop eller någon annan högtid under beredskapsåren.

FRITID OCH NÖJEN

Lyssnade du på radio? Några särskilda radioprogram? Minns du några särskilda melodier från den här tiden? Vad tänker du på när du hör den musiken idag? Hur kunde man roa sig under beredskapsåren som vuxen/ungdom? Hur var den allmänna synen på ungdomens nöjesliv? Gick du på bio? Vilka filmer minns du? Hur visades kriget på vita duken? Populära artister? Berätta om andra nöjen, t.ex. idrottsevenemang, dans, folkparker, teaterföreställningar, revyer. Gick du/ni ut och åt och i så fall var? Hur såg alkoholvanorna ut?

FRÅN MUN TILL MUN

Hörde du några rykten om förhållandena i Sverige? Om Sveriges roll under krigsåren? Om kriget och om situationen för soldater och civilbefolkning ute i världen?

Minns du några sorgliga eller roliga historier som återkom under den här tiden?

KRIGETS NÄRVARO PÅ ANDRA SÄTT

Bortsett från ovanstående teman, var kriget närvarande i din vardag på något annat sätt? Såg du trupprörelser? Kom du i kontakt med flyktingar? Deltog du i någon frivilligorganisation? Deltog du i någon form av hjälpverksamhet, t.ex. insamlingar? Om du var yrkesverksam – hur märktes kriget av på din arbetsplats? Berätta!

MINNEN FRÅN KRIGSSLUTET

Berätta om dina minnen från krigsslutet!

EFTER KRIGET

Har erfarenheter från krigsåren påverkat ditt eller någon närståendes fortsatta liv? På vilket sätt? Berätta!

Uppehölls en viss krisberedskap även efter krigsslutet?

Hur lång tid efter krigsslutet fortgick ransoneringen? Vad var svårast att få tag på? Minns du något speciellt som återkom? Några nyheter i utbudet? Nya matvaror? Nya material?

Blev några av krigsårens mer eller mindre påtvingade förändringar av matvanorna bestående efter kriget?

Behölls eventuell ny arbetsfördelning/nya könsroller efter kriget?

Minns du några andra förändringar som kom till under beredskapsåren?

NÅGOT ANNAT DU VILL BERÄTTA?

Tack för Din medverkan!

Har du några frågor så kontakta vår folkminnesavdelning
tel. 031-10 75 31, 10 75 30, e-post: dag@sofi.se

Med vänliga hälsningar från oss på DAG

Dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivet i Göteborg (DAG) ingår i den statliga myndigheten *Institutet för språk och folkminnen*. Arkivet har till uppgift att förvalta vårt kulturarv genom att samla, bearbeta och förmedla kunskap om folkminnen, dialekter och ortnamn. Vårt upptagningsområde för folkminnen omfattar huvudsakligen Halland, Västergötland, Bohuslän, Dalsland och Värmland, men vi välkomnar givetvis även minnen från andra delar av Sverige. I vår folkminnessamling finns över en miljon handlingar som beskriver människors liv och leverne – från 1800-talets fiske- och bondesamhälle fram till dagens mångfaldssamhälle.

Denna frågelista är ett samarbete mellan *DAG* och *Etnologiska institutionen vid Göteborgs universitet*. Det insamlade materialet kommer dels att sparas som minnen in i framtiden, dels att ingå i undersökningar om hur andra världskriget påverkade människor i deras vardagsliv.

Vi vill rikta ett varmt tack till *Oscar och Maria Ekmans donationsfond* för det anslag som möjliggjort projektet.

Dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivet i Göteborg
Institutet för språk och folkminnen
Vallgatan 22
411 16 Göteborg

Tel. 031-10 75 30
Hemsida: http://www.sofi.se, e-post: dag@sofi.se

INSTITUTET FÖR SPRÅK OCH FOLKMINNEN